

Strowota za čěło, dušu a duch

**Bóh měra wuswjeć was cytych
a zachowaj waš duch a dušu a čěło bjez škody,
bjezporočne na přichad našeho Knjeza Jezusa Chrysta.**

1 Tes 5,23

Bóh stwori čłowjeka z čětom, z dušu a z duchom. Čěto nas zwjazuje z cytej dalšej stworbou. Hibamy so z pomocu swójeho čěta a mamy zwisk ze swětom přez swóje čěto. Duša je naš charakter, naše začuwanje, je to naše podwědomje a naš instinkt. Wo- na steji mjez čětom a duchom. Duch je naše wědomje, naše rozmyslowanje, spóznaće a rozsudjenje. Wón je to wosebite čłowjeske, přez což so rozeznawamy wot tamneje stworbny a smy wosebje z Bohom zwjazani, dokelž je tež Bóh duch.

Duch, duša a čěto tworja njerodzělnu jednotu, to jedne zwisuje z druhim. To je hotowy džiw, kak skutkuje čěto na dušu a duch, duša na čěto a na duch a kak móže duch wobliwować dušu a čěto.

Njejsmy žiwi pod idealnymi wobstojnosćemi paradiza. Nima- my žaneje garantije, zo wostanu čěto, duša a duch bjez škody. Schorjeć móže čěto, duša a duch. Hdyž jedna so wo trajne škody, tak rěčimy wo zbrašenju. Zwjetša je tak, zo skutkuje chorosć čěta tež na dušu a na duch. Kohož zuby bola, njeje prawje kmány do džěla. Psychiske problemy skutkuja zaso wróco na čěto. Tež stres a hektika činitej nas chorych.

Hdyž někajka chutna škoda zastupi, tak móžemy profesionelnu pomoc wužiwać. Směmy džakownje a z dowěru přiwzać skutkowanje lékařow, sotrow a wšitkich, kotřiž steja w službje strowoty. W přiběracej měrje tež medicina widzi, zo njeřídže jenož wo čělné problémy, ale tež wo dušine a duchowne nuzy. Lěkarjo a wšitcy w medicinje skutkowacy wukonje-

ja džělo w nadawku Boha Knjeza.

W Swjatym pismje steji, zo chce nas Bóh sam zachować bjez škody na čěle, na duši a na duchu. Z tym je měnjene jeho hojace skutkowanje přez słowo a sakrament. Naš duch móže slyšeć a zrozumić, štož Bóh w swójim słowje praji. Hdyž jeho

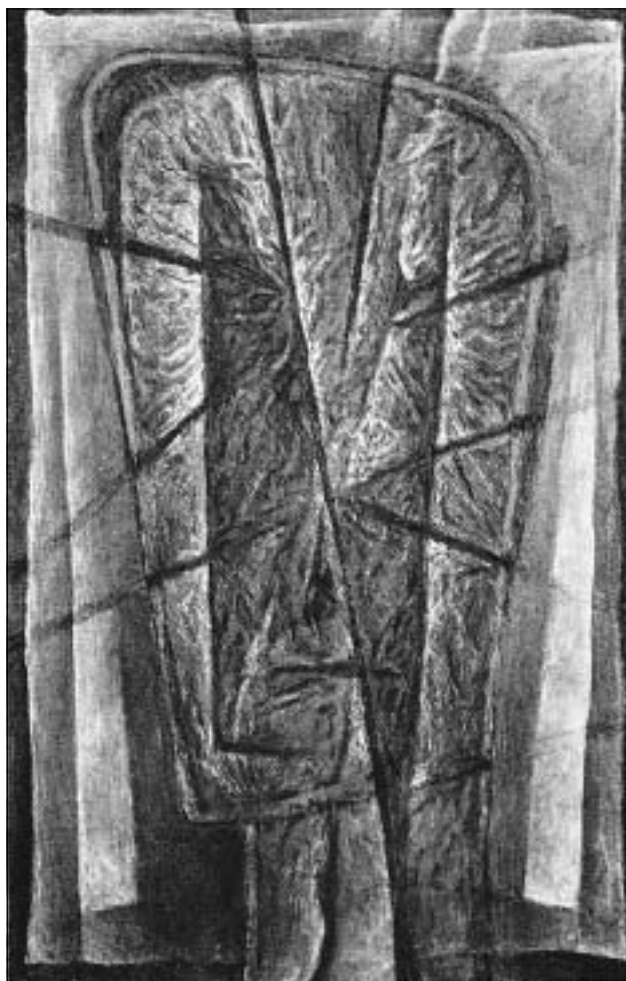
słowo wěrimy, tak wone w nas skutkuje a móže pomhać k wotwobaranju škodow. Wobhladajmy sej scěhowacy přikład: Něchtó ma pjenježnu nuzu. Njewě, zwotkel dyrbi jutře swóje zličbowanki plaćić. Hrozy insolwenca, kotraž tež priwatne wobsydstwo sobu stornje. To su stresowe situacije, kotrež spěšnje do schorjenja wje- du. Bože słowo praji, zo njewisa naše žiwjenje na pjenjezach, zo Bóh swóje džěci tež w nuzy zežiwi, zo wjedže nas přez čěmny doł na zelene łuki, zo su zbožni pola

Boha runje ći chudzi. Tajke słowa trošta a dowěry móžez budzić dowěru a nadziju. Bože słowo móže dać zmužitosć k prawym kročelam a zadžěwać čěžkim schorjenjam. Bože zakonje su dobre a pomhaja k strowemu žiwjenju.

Wěmy tež wo padach wustrowje- nja, kotrež sej wědomosć wujasnje njemóže. Sam sym hižo dožiwił, zo so čělné chorosće abo brachi polěpsichu po modlitwje a žohnowanju. Z tajkimi podawkami nječinimy reklamu, dokelž so potajne Bože skutkowanje njehodži za zjawnosć. Nima- my tež žane garantije, zo dyrbi Bóh tak skutkować, kaž sej my to přejemy. Ale móžno je wšo.

Nic wšitke škody so wustrowja. Wšelake zbrašenja wostanu čas žiwjenja. Hódnota čłowjeskeho žiwjenja wšak wot teho njewotwisuje, hač je čłowjek strowy abo chory. Bóh wšitkich jenak lubuje. A tak měli so tež ludžo mjez sobu lubować. Nam křesćanam zwostanje nimo teho nadzija na přichad našeho Knjeza Jezusa Chrysta, na žiwjenje po smjerći, na byće w nje- bjesach, kotrež je bjez bolosćow, bjez nuzy a sylzow.

Nječ Bóh měra naš duch a dušu a čěto wuswěci a zachowa bjez škody, bjezporočne na přichad našeho Knjeza Jezusa Chrysta.

Horst Bachmann, Hłowa profeta – wosudej wustajeny

Repro: priwatne

Jan Malink

Mosty twarić město hrjebje ryć

Při rěce bydlestaj něhdy buraj, na ľewym boku jedyn, tamny na prawym.

Buraj běštaj na so zawistnaj. Hdyž rano woraštaj, swarješe tón jedyn, dokelž ležeše jeho polo w chlódku, te jeho susoda pak w slóncu. Hdyž wječor drjewo kłaštaj, swarješe druhu, přetož nětko běše jeho chěža w chlódku.

Tež žonje teju burow běštej njespokojom, tak zo rano, hdyž ta jedna wupłokanu drastu wěšeše, hižo překi lózyske słowa škrěčeše, wječor pak ta druha na druhu bok hrozne słowa wołaše.

Jenož připołdnju, hdyž slóncu wysoko na njebju steješe, knje-

žeše měr, přetož nětko ležeštaj buraj ze swojimaj žonomaj spicy pod jablučinomaj.

Džěsći burskeju swójbow pak sedžeštej w připołdnišim času při wodže. Jimaj so wostudžeše.

Tola jednoho rjaneho dnja pluskotaše

w rěce mjenje wody, tak zo sahaše wjele wulkich kamjenjow z wody, a wot nětka móžeštej džěsći po kamjenjach překi ska-kać. Kóžde připołdnje zetkawaštej so w srjedź rěki na wulkim kamjenju a powědaštej sej mjez sobu stawiznički a podawki. Starši so džiwachu, zwotkel džěsći nadobo tak wjele wědžeštej, woni pak nic.

Po dołhim deščiku pak džěsći nadobo přestaštej stawiznički powědać, přestaštej spěwać, přestaštej so smjeć. Woda w rěce běše zaso stupafa a džěcacy móst běše so zhubił. Nětko zhonichu starši skónčnje připołdniše potajnstwo swojeju džěsći

a započachu přemyslować.

A jako běchu dołho dosć přemyslowali, wobzamknychu, zhromadnje z džěsćomaj z kamjenjow a drjewo twarić móst přez rěku.

(čěska powěsć)

Textst a foto: **Gabriela Gruhlowa**

*Ze wšej ponižnosću
a ľahodnosću a sćerpliwošću
znjesće so mjez sobu w ľubosći.*

z Lista Pawoła na Efeziskich 4,2

Wosadni z texaskeho Serbina na wopyće we Łužicy

Wot kónca julija hač do spočatka awgusta přebywaše 33 wosadnych z texaskeho Serbina na tydženskim wopyće w Klětnjanskej starolutherskej wosadze. Na wosadneju žurli we Wukrančicach zwučowachu ameriscy hosćo spěwy za nježdělnu Božu službu, kotruž swjećachu hromadže z wosadnym fararjom Michaelom Voigtom a probstom Gertom Kelterom ze Zhorjelca 1. awgusta we Wukrančanskej cyrkwi. Klětnjanska starolutherska wosada haji hižo wjele lět intensivne zwiski do Serbina.

Foto: M. Voigt

Pokiwy

Literarny wječork

Basnica Lenka (Christiana Piniekowa) předstaji štwórtk, 2. septembra, w 19.30 hodž. w Budyskej Smolerjec kniharni swoju nowu zběrku basnjow „wokognuša nimjernosći – wokomiki wěčnosće – augenblicke der ewigkeit“.

Poswjećenje stołpa

Njedzelu, 12. septembra, na dnju pomnika, ma so poswjećić znowa namakany Wuričanski stołp. W 15 hodž. wotměje so nutrosć z poswjećenjom pomnika. Po tym předstaji Wuričanska pěstowarnja mały program a předstaji so informaciske łopjeno.

Wuričanski stołp bě dał postajić serbski adwokat Běmar wokoło lěta 1790. Stołp ma dwurěčne napismo a słuša z tym do najstaršich serbskich pomnikow. Po tym zo běchu jón w NDRskim času wotstro-nili, jón wjesnjenjo w lěće 2009 po wulkej pytanskej akciji zaso namakachu.

Přijězd k stołpeju z awtom je možny při železniskim mosće mjez Rabocami a Sokolcu, zwotkel ma so zawinyc na sportnišćo. Z kolesom móže so stołp docpěć přez pólny puč z Wuric abo wot Parka přirody z Budyšina.

jm

„Za dušu a wutrobu“

Pod tutym heslom wotměje so srjedu, 15. septembra, w 19.30 hodž. na wosadneju žurli w Njeswačidle wopomnjenske zarjadowanje za fararja Jana Wałtarja składnostnje jeho lětušich 150. narodnin.

Wo žiwjenju a skutkowanju bywšeho Njeswačidskeho fararja porěči Manfred Laduš. Přednjesu so jeho basnje w serbskej a němskej rěči. Wutrobnje přeprosujetej

*Njeswačidska wosada
a Maćica Serbska*

Bukečanska bjesada

Přichodna Bukečanska bjesada wotměje so štwórtk, 16. septembra, we 18.30 hodž. we wosadnym domje při farje. Wšitcy, kotřiž chcedža serbsce wuknyć, so w rěčenju zwučować a bjesadować, su ľubje přeprošeni.

Mato Krygař

Serbski bus 2010

Serbski bus pojedže sobotu, 18. septembra, do srjedźneje a Delnjeje Łužicy. W Lejnje pola Wojerec swjeća so serbske kemše, dalše stacije jězby su Lichterfeld, Grabin (Finsterwalde) a Dobri ług (Doberlug-Kirchhain). Wotjězd je we 8 hodž. w Budyšinje pola Flackec awtoweho domu, nawróť na samsnym městnje wokoło 18 hodž. Přizjewjenja přiwozmjje Měrcin Wirth w Budyšinje (tel. 0 35 91 / 60 53 71).

H. Wirth

„Wšitka wučba Bohu k česći“

Ewangelska srjedźna šula w Bukecach založena

Hłowny zachod w léce 1926 dotwarjeneje šule w Bukecach bě wobrubjony z hesłom „Alle Lehre Gott zur Ehre – Wšitka wučba Bohu k česći“. W druhej połojcy pjećdesatych lét bu tutón napis wotstronjeny. Spočatk awgusta je molerski mišter Kanig z Blócan nětko tute rjane hesło jako napis na starym městnje zboka duri zaso připrawił. W zmysle tuteho hesła njech so wučić a wuknje w Ewangelskej srjedźnej šuli, kotraž bu z Božej pomocu 8. žnjenca wotewrjena.

Swjatočnosť zahaji so w 14 hodź. z Božej službu. Nawjedowani wot fararja Thomasa Haenchena začahnychu člonoj šulskeho towarstwa, wučerjo a šulerjo pod přewodom dujerjow do Božeho domu. Swědčiči wo wulkim zajimje na ewangelskej šuli, zo běchu cyrkwine ławki nahladnje pjelnjene. Tež předsyda Domowiny Jan Nuk a zapóslanc krajneho sejma Marko Šiman běštaj mjez wopytowarjami. Rěčny centrum „Witaj“ běše z Janinu Krygarjowej zastupjeny.

Z požohnowanjom a kwěćelom witachu wučerjow a šulerjow na swjedźenskej Božej službě do nowje Ewangelskeje srjedźneje šule w Bukecach. W přenim léce wuknje tu dwanaće šulerkow a šulerjow 5. lětnika.

Foto: A. Zoba

Po witanju, zhromadnym kěrļu a modlitwje předstajichu člonoj šulskeho towarstwa krótku hru wo hódnoće čłowjeka. Čitanje z ewangelija po Mateju wo Jezusowym přédowanju na horje sta so w serbskej a němskej rěči. Knjez wyši krajnocyrkwinski rada n. w. Harald Bretschneider z Drježdźan zložil swoje přédowanje na tutón tekst a wuzběhny tam wuprajene zasady wo zbóžnosći jako směrnicu kubłanja dorosćacych. Po tym buchu wučerjo a šulerjo prošeni so w počrhu před woltar zestupać. Z napołożenjom ruki farar Haenchen kóždoho požohnowa. Na to člonoj šulskeho towarstwa wučerjow kaž tež šulerjow z přepodačom kwěćela do nowje šule witachu. Wosebje rjany kwěćel džaka přepodachu swojej předsydcy dr. Denise Lehmann ze Špikawow za wšu prócu wo založenje šule. Kolekta zběraše so k serbskemu spěwje „Z dychem swjatoch Jana“. Ze słowami požohnowanja přepoda potom farar Thomas Haenchen z drjewa džěłany křiž za šulu jeje direktorej, knjezej Adrianey de Haas. Njeso křiž nawjedowaše direktor wučah kemserjow z cyrkwy do šule.

W šuli dósta křiž swoje stajne město w chódbje na přenim poschodze. Hosćom skićeše so možnosť, so ze zdžěla hižo rjenje wobnowjenym twarjenjom zeznajomnić. Při rjanym wjedrje so přeprošenje na kofej a tykanc pod hołym njebjom rady přiwza.

Mjeztym je do šule wšědny dzeń začahnył. Hromadže z iniciatorami nadžijeja so Bukečenjow na wuspěšne wuwice nowje šule a proša wo přewod tež z wašej modlitwu.

Arnd Zoba

Arndt Kowar z Wuježka †

Zhromadnje ze žarowacymi přiwuznymi rozžohnowaše so wulka syła přewodzerjow 2. awgusta na Hrodzišćanskim kěrchowje wot Arndta Kowarja z Wuježka. Z cyteje wokoliny běchu přišli, přewodžeć daloko znateho a česćeneho zemrěteho k poslednjemu wotpočinkej.

Arndt Kowar narodži so 6. oktobra 1933 do žiwnošćerskeje swójby we Wuježku pola Wósporka. Hromadže ze staršimaj bratromaj Gerhardom a Arnoštom wotrosće w staršiskim domje, w kotrymž so swěru haješter serbskosć a nabožnosť. Wón wopyta ludowu šulu w Hrodzišću a w poslednich wójnskich lětach we Wósporku. 1947 bu w Hrodzišćanskej cyrkwi konfirmowany. Bratra Gerharda, kotryž w Mnichowje ratarstwo studowaše, zatřělichu Rusojo w aprylu 1945 blisko ródneje wsy. Bratr Arnošt poda so po wójnje do serbskeho

Arndt Kowar

Foto: priwatne

džěla, sta so z kulturnikom a natwari Serbski muzej. Arndt wosta w ródnej wsy a dyrbješe po zažnej smjerći nana 1948 hižo jako pjatnaćelětny muske džěla na staršiskim statoku přewzać. 1956 woženi so z Irmgard rodź. Młynkec, Serbowku z Ješic pola Chwaćic. Z mandželstwa wuńdžechu džowce a syn.

Za čas prodrustwa bě Arndt Kowar jako wustojny ratar najprjedy brigaděr

we Wuježku a potom wjele lét předsyda Hrodzišćanskeho prodrustwa za skotarstwo. Přewšo swědomiče a woporniwe je tute zastojnstwo wukonjał. Při tym nje-lutowaše mocy a časa a znaješe lědma swjatoka. Dobře zhromadne džělo haješe z gmejnu, kotruž nawjedowaše Serb Jurij Čemjera, a z wosadnymaj duchownymaj Siegfriedom Albertom a pozdžišo Janom Malinkom. Wjele lét přistuše tež cyrkwin-

skemu předstejicerstwu Hrodzišćanskeje wosady. Předewšěm podpěrowaše wobšěrne twarske džěla, kiž so w 1980tych lětach na wosadnych twarjenjach a ležownosćach přewjedžechu. Tež hewak bě přeco zwólniwy ludžom pomhać.

Z mandželskej słušeše Arndt Kowar k stajnym wopytowarjam tehdy hišće prawidlownje jónu wob měsac so wotměwacych serbskich kemšow w Hrodzišću. W poslednich lětach zetkawachu so Serbja z wokoliny w jeju domje we Wuježku dwójce wob lěto k serbskim wosadnym popoždnam. Samozrozumliwje přistušeštaj Kowarjec mandželskaj tež Hrodzišćanskej Domowinskej skupinje, dołhož tuta wobsteješe.

W poslednich lětach podrywaše zla chorosć čělna a dušine mocy Arndta Kowarja. Z wulkej lubosću a woporniwošću jeho swójbni doma wothladowachu, doniž njebu 27. julija ze wšěch čerpjenjow wumóženy. Hrodzišćanski farar Ehrler zložil swoje pohřebne přédowanje na psalm 103,2-3: „Chwal Knjeza, moja duša, a njezapomni jeho dobroty. Wón tebi wšitke twoje hrěchi wodawa a zahaji wšitke twoje chorosće.“ Njech wotpočiwa w Božim pokoju w ródnej zemi.

T.M.

Wothłosy na nowe serbske Spěwarske

Dobry wobsah a dostojne wuhotowanje

Znaju přenje čišćane hornjoserbske ewangelske spěwarske z lěta 1710. Njedawno smy móhli z pomocu priwatneho sponsora eksemplar Serbskeje centralneje biblioteki restawrować dać. Tuž nětko zaso w połnej pyše předleži. Běše to poměrnje tołsta, do kože wjazana kniha ze serbskimi a němskimi tekstami kěrlušow.

300 lět pozdžišo mam najnowše „Spěwarske za ewangelskich Serbow“ w ruce a móžu so nad nimi jenož wjeselić. Solidnje wjazana kniha z Lutherowej róžu na brunej wobalce přijomnje w ruce leži. Natwar kniha je zwučeny a logiski, tuž so čitar hnydom doma čuje. Rjenje je, zo steji porjad Božej služby na spočatku, tak njetrzebaš dolho za nim pytać. Wuběrk spěwow je jara poradženy. Wosebje so wjeselu, zo je tež tójšto nowych kěrlušow pódlu, kaž na přikład „Žohnuj, Knježe, nas“, kiž tak rady spěwam. Tež liturgiska protyka je hódna informacija z čitanjomaj a kěrlušom za kóždu njedzelu, ale tež z wujasnjenjemi liturgiskeje barby. Woprawdźite wobohaćenje je, zo su psalmy zapisane. Tak namaka čitar za wjesole kaž tež zrudne hodžiny słowa, kiž k wutrobje rěča a jeho natwarjenja abo tróštuj. Psalmy pohnuwaja, přeco zaso w Spěwarskich listowac. Najwjeteš wjeselo mam wězo nad notami. To so tola cyle hinak spěwa hač dotal! A zo so noty wospjetuja, hdyž dyrbi so strona wobroćić, je dokonjanosć, kiž sej spěwarka wosebje waži.

Za mnje su Spěwarske skerje wěcka k wužiwanju. Štóz pak sej tež wonkowne wuhotowanje wosebje waži, temu doporuu pyšne wudaće – z kožanej wobalku a ze zlotym rězkom woprawdźe drohotnje wupada.

Přeju nowym Spěwarskim, zo bychu so husto wužiwali na Božich službach a wosadnych popołdnjach, ale tež doma w swójbach, zo by so heslo titulneje strony „Bohu k česći a Serbam k wužitku“ ze žiwjenjom napjelniło. Njeh su wšitcy žohnowani, kiž je do ruki bjeru a njeh kóžda a kóždy w nich namaka, štož runje trjeba.

Džakuju so všěm, kiž su k tak dobremu wobsahej a dostojnemu wuhotowanju nowych Spěwarskich přinošowali.

Hanaróža Šafatowa, Bukeycy

So derje přiwozmu

Skónčnje mamy je w rukach, naše nowe serbske Spěwarske! Jako přenje nadpadnje spodobne wuhotowanje – přijomny format z rjanej papjeru, kotraž wabi do listowanja. Tomu pohonjuje přewšo poradžene typografiske wuhotowanje. Skónč-

nje mamy tež w serbskich Spěwarskich, kaž smy to hižo z němskich zwučene, kěrlušam noty přidate. Notowa sadžba je jara dobra, jednotliwe štučki su w přewidnym pismje stajane a wotstawki mjez linkami su dosć wulke. Hdys a hdys nadeńdžemy tež wšelake bibliske hrona, citaty a hrónčka k rozpominanju.

Za dobre mam, zo ma porjad Božej služby swoje městno hnydom na spočatku Spěwarskich. Nowe su tež liturgiska protyka cyrkwinskeho lěta a rozkladowanje liturgiskich barbow, zapřijeće někotrych psalmow a słowow ze Swjateho pisma abo wuznamnych wuznaćow.

Tójšto nowych kěrlušow mamy nětko w Spěwarskich. Ale tež starše kěrlušy, kotrež w poslednim wudaću z lěta 1955 hižo njenadeńdžemy, su so znowa přiwzali. Myslu tu wosebje na kěrluš „Džowka Cion“, kotryž wšak je so w poslednich lětach na serbskich kemšach přenju adwentnu njedzelu rady spěwať. Rjenje by było, hdyž bychu so tute nowe kěrlušy nětko prawje husto na kemšach spěwali.

Při všěm wjeselu nad nowym poradžonym wudaćom Spěwarskich móhlo so tež wo tym rozmyslować, nowše džěćace a mfođzinske kěrlušy, kotrež su w němskich wosadach woblubowane, zběrać a w mjeńšim zešiwku wudać – tójšto woblubowanych kěrlušow je so w poslednich lětach přeložilo a so mjez druhim do wučbnicow za katolsku nabožinu w zakladnej šuli přiwzalo abo spěwa so w šolach serbskich katolskich wosadow. Snažno móhł tajki zběrník być naslědník něčičeho džěćaceho spěwnika „Wot schadźenja slónca“?

Sym sej wěsta, zo so nowe Spěwarske wot wěriwych derje přiwozmu, nic jenož, zo bychu z nich na Božich službach abo doma spěwali, ale tež w nich listowali a čitali.

Janina Krygarjowa, Wuježk

Jara dokładne džěło

Nowe Spěwarske za ewangelskich Serbow, lětsa po někotrych lětach sprócniwego džěła a zdobom 300 lět po docyła přenich spěwarskich wudate, su za wutrobu a wóčko wulke wjeselo. Wone předleža w dwěmaj kwalitomaj (pyšnej a jednorej), słuža pak jednemu zaměrej: podpěrować kemše a domjacu nutrnosć. Kaž zhonimy z předsłowa, je je zestajił superintendent Jan Malink, nawjazuju na předdžěła swojeju předchadnikow Gerharda Wirtha a Siegfrieda Alberta.

W duchu Martina Luthera zestajene, klasisko-modernje wuhotowane (čitanske bančiki su w serbskich barbach – módrej, čerwjenej a bělej) a přewidnje rjadowane skića Spěwarske nimo 348, přeni raz z notami podkladženych kěrlušow staršeho a noweho raza, nimo liturgiskeho porjada, wubraných psalmow, wšelakich markantnych słowow ze Swjateho pisma a modlitwow tójšto informacijow wokoło cyrkwinskeho žiwjenja: liturgisku protyku, wujasnjenje liturgiskich barbow, porjady za zhromadne modlenje, wariantce cyrkwinskeho wuznaća, Lutherowy Mały katechizm a Augsburgske wuznaće. Wo kulturnohistorisku dimensiju rozšěrja Spěwarske zapis serbskich kěrlušerjow – je jich přez pjeć lěstotkow 71 mužow (wot Jana Krygarja, *1598, hač k Fabianej Kaulfürstěj, *1978) – z krótkobiografijemi a z pokazku na kěrlušy, kotrež su zbasnili abo přebasnili. Hódnotne je tež něhdže 60 hronow, hrónčkow a přisłowow w kěrlušowym džělu. Wšako njepjelnja jenož grafisce prózdne městna, ale su duchownje powučne a dopominaja nas na mudrosć, kiž je člowjekej přez Božu hnadu spožčena. Wosebje serbske přisłowa a hrónčka serbskich ludži – Jaroměra Hendricha Imiša, Jana Kiliana, Jurja Mjenja, Pětra Mlónka, Jana Wałtarja, Herty Wicazec a Handrija Zejlerja – naše serbske křesćanske sebjewědomje skrućeja. Cyłkowne, jara dokładne a drobne wudawaćelske, lektorske, stajerske a wuhotowarske džěło sej zasluža přewšo wysoke hódnoćenje. Bóh zaplać a trójnu slawu za tónle skutk wšitkim wobdžělenym!

Nětko je nadžija, zo so Spěwarske prawje husto wužiwaja. Snano wutworja so na wsach abo w měsće serbske bjesady, zo by so tam ze Spěwarskich prawidlownje spěwało a zo bychu so nazwučowali tež njeznačiše kěrlušy, tak kaž smy to ⇒

⇒ wóndano na serbskim cyrkwinskim dnju w Budyšinje dožiwili. Tež z tutej najmlódšej „sotru“ serbskeho kěrlušerstwa, kaž to superintendent Malink před krótkim zwurazni (ewangelske delnjoserbsko-Slepjanske Duchowne kjarliže wudachu so 2007 a katolsko-hornjoserbski Wosadnik znawa 2008), pokazuje so doraznje, kak witalne je serbske cyrkwinske žiwjenje wjace hač 20 lět po měrliwym přewróće abo runje dzakowano tutemu podawkej.

dr. Christiana Piniekowa, Choćebuz

Edicija přeswědči

Hakle njedawno w Ludowym nakładnistwje Domowina wuše, hłownje wot Jana Malinka zestajene a wudate nowe „Spěwarske za ewangelskich Serbow“ (Hornjeje Łužicy – chcył dodać, přetož delnjoserbske „Duchowne kjarliže“ wšako hižo lěta 2007 wuńdžechu) su so mjeztym hižo na tym a tamnym městnje chwalobnje wuzběhnyte. Tajkemu chwalospěweje móžu so přenotnje a grosso modo jenož přizamknyc.

Edicija přeswědči we wjacorym nastupanju, wot wobsahoweho hač k wonkow-nemu wuhotowanju. Rozrjadowanje kěrlušow do wobłukow „Cyrkwinske lěto“ – „Kemše“ – „Wěra, lubosć, nadźija“ zdawa so plawsibelne, kaž tež přidaće dalších kapitlow, na přikład z liturgiskej protyky, psalmami a modlitwami. Za wužiwarja wužitne, haj samo wažne, by-li so něchtó pod wědomostnymi aspektami ze Spěwarskimi zaběrať, su podaća wšelakorych zapisow, při čimž chcył wuzběhnyć wosebje zapis serbskich a němskich kěrlušerjow. Pokazať ma so tohorunja na krótko a jadriwe předstowo wudawaćela, hdžež zhoni zajimc zdobom něšto k stawiznam serbskich ewangelskich spěwarskich.

Hłownje podšmórnyć wšako chcył chwalo-bny fakt, zo njejsu so w předležacych Spěwarskich, kaž hišće w dotal wužiwanym powójnskim wudaću, jeničce teksty kěrlušow, ale tež hłosy (melodije) sobu w notowym čišću podali, při čimž je so tu zdobom džiwaťo na žadanja praktiskeho wužiwanja, tak zo so noty na městnach, hdžež je to přelistowanja dla třěbne, na přichodnej stronje hišće jónu wospjetuja.

Přeju nowej ediciji Spěwarskich tuž, zo by so wot wěriwych přiwzaťa a dale rozšěriťa, citujo na kóncu statementa moto wudaća: „Bohu k česći a Serbam k wužitku“.

Juro Měťšk, Budyšin

Čezki nadawk wuběrnje přewjedzeny

W swojich kěrlušach maja Serbja wulke bohatstwo. To njenastupa jenož kwalitu, ale tež kwantitu. Wudawarjam hornjoserbskich ewangelskich spěwarskich bě přeco čezko so wot starych kěrlušow džělić, a dokelž bě wudawkow wjele, ličba kěrlušow

poněchim rozrosće, doniž njeměješe wudawk z lěta 1920 dohromady 858 kěrlušow. To bě najskerje přewjele. Sćěwk teho je, zo su strony w starych spěwarskich přezměru natykane. Rozměry nowych Spěwarskich za ewangelskich Serbow pak su optimalne, tuž čini kóždy strona w nich přijomny optiski začisć. Tehodla so z nich, kaž smy to hižo na cyrkwinskim dnju dožiwili, zlochka a rjenje spěwa.

Nowe Spěwarske so tež wot wšěch dotalnych wudawkow w tym wažnym nastupanju rozeznawaja, zo mamy w nich skónčnje po 300 lětach tež noty. To je wulka lěpšina. Njeje to jenož z praktiskich, ale tež z estetiskich rozważowanjow zwjeselace. Dalšu lěpšinu napřečo starym spěwarskim widžu w tym, zo wobsahuja nowe wjace originalnych serbskich poetiskich twórbow hač stare. Wosebje witam, zo su Jana Kilianowe kěrluše tak wobšěrnje zastupjene. Wot njeho je džesať originalnych tekstow, džewjeć přeložkow a sydom hłosow. Njezabudu, kak smy na kónčnej zhromadžiznje cyrkwinskeho dnja w Michaľskej cyrkwi pod nawodom Geralda Schöna Kilianowaj hnujacej kěrlušej „So nazdala nam zablyskuje“ a „Hdyž budžemy so widžeć něhdy“ spěwali. Při tym dopomnich so na to, štož Mato Kosyk napisa, kak rady texascy Serbja Kilianowe kěrluše spěwaja: „... potom přinđže hišće jedyn wosebity, mjenujcy: ‚Hdyž budžemy so widžeć‘

je katolik Jan Skala, kotrehož kěrluš „Dawoko so wotewěra šěroki swět před tobu“ (čo. 153) je Nagel zhudźbniť.

Nachilenje k mjezynarodnej wuměnje kěrlušow je w nowych Spěwarskich dosć derje spóznać. Anglikanska cyrkej w 19. lětstotku je tójšto kěrlušow z němskich spěwarskich přewzaťa, potajkim někotre serbske kěrluše (němskeho pochada) běchu mi hižo zdawna znate. Na přikład w čisle 107 „My symjo wusywamy“ spóznamam hnydom přiwuzne jendželske „We plough the fields, and scatter“, přetož wobaj stej přeložkaj Matthiasa Claudiusoweho „Wir pflügen“. K temu pak namakamy w nowych Spěwarskich přikłady přeložka w nawopáčnym směru (potajkim z jendželšćiny do serbsčćiny). W čisle 234 „Knježe, budž při mni“ na přikład buch přijomnje překwapjeny přez jara poetiski a wěrný přeložk jendželskeho kěrluša „Abide with me“. Namakach tu dale přeložki kěrlušow z Ameriki, Českeje, Tansanije, Israela atd.

So zeznac z tak wjele nowymi elementami w Spěwarskich je bjezdweľa jara zajimawe, ale někotremužkuli kemšerjej njeje najskerje mjenje wažne zasowidženje ze starymi woblubowanymi spěwami, potajkim je spokojace pytnyć, zo pochadza žro nowych Spěwarskich hišće z herbstwa 300lětnje tradicije serbskich spěwarskich. Mjez starymi kěrlušemi je samo wjac hač 70 z přenjeho nakłada. Přehladanje a po-

Na swjedźeńskej Božej službje 64. Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja lětsa w juniju w Budyšinje so nowe Spěwarske přeni króć na kemšach wužiwachu. Foto: J. Maćij

– to je wony kěrluš, z kotrymž woni něhdy lubym bratram a sotram doma ‚božemje‘ dachu – na přeco.“

Rjenje je w nowych Spěwarskich, zo ma tež serbska hudźba swoje zaslužene městno. Namakamy wjace hłosow wot serbskich komponistow hač předy; mjez nimi su Jan Kilian, Korla Awgust Kocor, Bjarnat Krawc, Jan Krygar a Jan Pawoł Nagel. Jara witany (ale snadž njewočakowany) wobdžělnik w ewangelskich spěwarskich

rjedženje wšěch dotalnych wersijow bě wulki a čezki nadawk, kotryž je so wuběrnje přewjedť. Gratuluju wutrobnje wšěm, kiž su pod nawodom superintendenta Jana Malinka k nastaću nowych Spěwarskich přinošowali. *dr. Gerald Stone, Oxford*

Ze Spěwarskich radosć čerpać

Hdyž su składnostnje jubileja – 300 lět po wudaću hornjoserbskich spěwarskich ⇒

⇒ 1710 – nowe ewangelske serbske Spěwarske na wiki přišli, potom snadź so něchtóžkuli praša: Wuplaći so to scyta hišće? A za tutym prašenjom so drje pesimistiske wěšćenje chowa, zo drje budu to poslednje ewangelske serbske spěwarske.

Nětko wone nam předleža. Je to kniha, kotraž hižo po wonkownym wabi, ju do rukow wzać. Srjedznobruna a na kožu podobna je wobalka. Wuražena Luthe-rowa róža dopomina na předchadźace wudaće z lěta 1955. Čitanske bančiki su w serbskich narodnych barbach. Kaž njeje w džensnišim času hinak wočakować, su kěrlušam tež noty přidate. To změje zawěsće pozitiwny efekt, zo hodža so tež spěwy, kotrychž melodije tak znate njesu, lóšo spěwac – wosebje wot tych, kotřiž su serbsčinu nawuknyli abo ju hakle wuknu. To pisam jako farar, kotryž je w tutej situaciji. Tehodla nochcu so tež wuprajic wo přeložkach abo rěčnych změnach na spěwach, přetož njemóžu je posudźować. Štaž pak je mi hnydom nadpadnyło, je poradžene a wosebje logiske rozrjadowanje a wuhotowanje jednotlivych dželow Spěwarskich. Kemsacy porjad namaka so cyle předku a je – přirunajo z němskimi ewangelskimi spěwarskimi – sobu nutř wjazany. To zalutuje dołhe pytanje a wuzběhnje zdobom centralne městno spěwarskich w Božej službě. Dobry je tež přidawk wšelakich lutherskich wuznaćow, kaž Małeho katechizma a Augsburgskeho wuznaća – tute tež ze začisnjenjemi, štaž znajmjeńša teologiske jasnosće wuprajic, kotrež so džensniši dzeń rady přewidža. Derje je tež, zo njesu dwělomne wuznaća, kotrež w němskich spěwarskich namakamy, kaž Heidelbergski katechizm, zapřijate. Zo su Spěwarske tež za domjacu potrebu wotmyslene, je hižo z teho widzeć, zo su wšelake małe formy nutrnosće přidate, kotrež tež njeteologam poradženu duchownu pomoc zmóžnjaja (čo. 392–398).

Hódnota kóždych spěwarskich stupa z dobrymi registrami. Tež tu je so přikładnje džětało. Registry zmóžnjaja spěšne namakanje po wšelakich kriterijach: wosoby (z krótkobiogramami), započatki kěrlušow, němske wotpowědniki, wobsahowe rjadowanje.

Džak słuša Serbskemu wosadnemu zwjazkej za wudaće, Ludowemu nakładnistwu Domowina za radžene wuhotowanje, wosebje pak Serbskemu superintendentej Janej Malinkej, kotryž je hłowne džětało wukonja a kotrehož duch to bě, kiž Spěwarskim jich raz spožči.

Zo bych naposledk na spočatnje formulowane prašenje nawjazat: Wězo je so džětało wuplaćilo. Z tuteje knihi budžemy wjele radosće čerpac. Z tuteje radosće budže tež nadžija we wěrje rosc. A štaž z nadžije we wěrje rosc, nimaja čłowjekjo w ruce. Znajmjeńša mamy nětko Spěwarske, kotrež rady do ruki bjerjemy.

dr. Jens Buliš, Smělna

Dostojne a rjane wudaće

Styšach přez internet swjedženske kemše serbskeho cyrkwinskeho dnja 2010 w Budyšinje, hdžež so z nowych Spěwarskich spěwase. Měnjach wustyšeć, zo so z nowych serbskich Spěwarskich „lóšo a lěpje“ spěwa. Skazach sej Spěwarske a dóstach je přez nakład Domowiny. Nětko mam při francoskich mjezach nowe serbske Spěwarske – a wjeselu so, zo je mam.

Moje spěwarske z lěta 1955 njeznaju, byrnež wěm, zo tu z nich nichto spěwac njebudže. 55 lět su mje přewodželi a lěpšo su požadana drohoćinka. Dopomnju so, kak 1955 wjacore kisty ze spěwarskimi na Njeswaćidlsku faru přińdžechu. Běch tehdy šuler Serbskeje wyšeje šule a njezajimowach so za tehdomniše nowowudaće. Wone pak bě nuznje trěbne. Wosada bě wulka a Serbja běchu sylny faktor. Mi bě najwažniše, zo móžach w nowych knihach pismo lěpje čitać, hdyž běch z maćerju na kemšach.

Nětko wjesele pakćik z Budyšina wočinić a hladach do nowych Spěwarskich. Wězo wuhladach jako přenje noty k spěwam a myslach na swójeho bratra Měrcina, kiž je hižo sprócnije serbsku agendu z notami do komputera zapodać. Myslu sej, zo je tež k tutemu wudaću Spěwarskich njemało přinošować. Wěm, kak sprócnije tajke džětało je.

Kaž to přeco z knihami činju, pohladach najprjedy na poslednje strony a tam do Zapisa serbskich kěrlušerjow. Zwjeselich so jara, zo nadeńdžech tam mjena mnohich rowjenkow. Znajmjeńša njemam wšitkich wosobinsce a so nad tym radowach, štaž su ze swójim pjerom stvorili. Derje, zo dokumentuja jich twórbu w nowych Spěwarskich načasne kěrlušerske skutkowanje. Njejsym hač dotal kěrlušie Siegfrieda Alberta z hlósom Christfrieda Baumanna spěwać ani wo nich wědžać. Su to njekomplikowane melodije a jadriwe wuprajena. Mi so wone lubja. Mnoho kěrlušow je Serbski superintendent Jan Malink přeložił a přihotować. Wón je při tym „dobru ruku“ měł. Njeje lochko a přeco móžno tekst posłownje k melodijam do serbsčiny přeložować. Njech nam wažne je, zo so powšitkownje znate melodije tež na serbskich kemšach spěwaja. Melodija Güntera Schwarze, kiž so na němskich cyrkwinskih dnjach na słowa irskeho pućowanskeho žohnowanja ze zahoritósću spěwa, by so tež do nowowudaća Spěwarskich hodžała. Tola mamy wot njeho hlós kěrlušy 176. Štó njeznaje w Serbach „Knjezoweho jandžela“? Ja zaju hlós hižo z lěta 2000, jako jón Günter Schwarze (wón bě po 1966 jako wučownik pola Budyškeho pišćeletwarca Eule pomocny kantor w Klukšu) k mojim 60. narodninam zanjese. Hlós je datěrowany na awgust 1999.

Njemało so džiwach a zwjeselich, jako swójeho bratra Měrcina mjez serbskimi

kěrlušerjami wuhladach. Naš nan by jeho „tawsendsasa“ mjenować. Su pak tež druge mjena, kiž njebych mjez serbskimi kěrlušerjami pytać. Derje, zo nadeńdžemy w ewangelskich Spěwarskich tež twórbu katolskich Serbow.

Gratuluju wšěm, kiž su na nowowudaću Spěwarskich džětało a wudaće zmóžnili. Je to dostojne a rjane wudaće. Wutrobný džak. **Pawoł Wirth, Zweibrücken**

Spěwajmy Bohu nowy spěw!

Reformacija cyrkwy před nimale 500 lětami je tež Serbam wjele dobrotow přinjesła. Z tym, zo je reformacija přewodnanje a spěwanje na kemšach w maćernej rěči zmóžniła, je so wosada do aktiwnej, spěwaceje přeměniła. Mnoho kěrlušow je so wot tuteho časa sem stworiło a tež přeložiło.

W předstowje nowych Spěwarskich zhonimym něšto wo 300lětnych stawiznach serbskich spěwarskich. Mnozy su so w tutym času wo spěwarske prócowali. Wjele dobroty je z nich wuchadžało. Kěrlušie běchu a su dobre modlitwy, hdyž w tyšnosći a wjeselu so z hłubin duše žórła. Tež tute nowe wudaće je so z wulkej prócu a lubosću přihotowało. Wulki džak słuša wšěm, kiž su pomhali, zo je so džětało tak derje poradžiło, tež ewangelsko-lutherskej cyrkwi Sakskeje za spěchowanje čišća. Dobry započatki bě, zo smy na lětušim cyrkwiskim dnju hižo někotre nowe kěrlušie pod nawodom Geralda Schöna zwučowali.

Mnoho chwalobneho hodži so wo nowych Spěwarskich prajić. Chcu tu jenož naspomnić přehladny wobsah na započatku, zapis kěrlušerjow z krótkej biografiju, zapis přeloženych němskich kěrlušow a tematiski přehlad kěrlušow. Zo je alfabetskimi zapis na kóncu Spěwarskich, mam za jara dobre, dokelž so tam kěrlušie najchětrišo namakaja. Za najwjetši dobyt mam, zo mamy nětko w Spěwarskich melodije a zwjetšeho džěta tež takt kěrlušow před sobu.

Chcu tu tehodla na sledowace myslički skedźbnić, kotrež so jasne zdadza, ale mi při přewodnanju kěrlušow pomhaja: Najwažniši pola kěrlušy je za mnje tekstowy wobsah. Tola melodija, rytmus a tež prawa spěšnosć móžeja tekst hišće dale pozběhować a maja swój wuznam při zhromadnym spěwanju. Na našich njezdělskich a swjedženskich kemšach su kěrlušie wotmołwa wosady na słyšane Bože słowo. Hudźba pomha na druge wažnje začuće zwuraznić a tak žiwjenje pozbudzić.

Njezdělske zwonjenje pozběhuje dušu a zahaja kemše. Rytmus hudźby přewza rytmus zwonjenja, w kotrymž so rytmus wutroby a z tym žiwjenja jewi. Tak kaž zwónik w prjedawšich časach zwón pohibowaše, wožiwja rytmus melodiju. Při čehnjenju zwona trjeba so trochu energije a zaklinčenje je trochu móćniše hač slědo- ⇒

⇒ wace zaklinčenje při wróćobiću. Tak wotměnja so tež w štyrištwórcinkowym takće bóle akcentowana štwórcnota z mjejnje akcentowanej. Hdyž přenja nota tajkeho takta so porno třečej hišće trochu wjace akcentuje, mamy dobry zakład za wožiwjacy rytmus našich krasnych kěrlušow. Tež pola druhich taktowych družinow hodži so na podobne wašnje přijomna pohibliwosc docpěć.

Wužiwajmy nowe Spěwarske rady a za-spěwajmy Bohu k česći naše rjane stare a nowe kěrluše ze znatymi a zdžěla hišće njeznatymi melodijemi! Spěwajmy Bohu nowy spěw!

Handrij Wirth, Njeswačidło

Skónčnje nowe Spěwarske!

Skónčnje! Skónčnje maja ewangelscy Serbja nowe Spěwarske. Powójske spěwarske z léta 1955 wšak dawno wjace narokam wosadnych w 21. lěstotku njewotpowědowachu. Bjez notow bě čezko zwonka kemšow z nich spěwać, wšako dyrbeše so najprjedy za prawej melodiju pytać. Tola nětko mamy přehladne, derje rozrjadowane Spěwarske z notami. Spěwanje kěrlušow wobradži tuž wjace wjesela hač dotal.

Dokelž wobsahuja nowe Spěwarske tež kopicu nowych kěrlušow, su do našeho bydlenja dotal njeznate – abo jenož w němčinje spěwane – kěrluše začahnyli. Tak wusnje naju synk wotnětka wšednje z kěrlušom „Knježe, budź při mni“ (čo. 234).

Přez wšelake zapisky kěrlušow na kóncu Spěwarskich dadža so jednotliwe kěrluše lochce namakać. Snano by při tym – nimo čisłow z němškich spěwarskich – tež zapis čisłow z delnjoserbskich Duchownych kjarližow spomóžny był, hladajo na přikład na zhromadny cyrkwiniski džen.

Tola tež wšitcy, kotřiž rady njespěwaja, móžeja nowe Spěwarske mnohostronse wužiwać. Zběrce psalmow (čo. 351–367) a modlitwow (čo. 379–391) wopokazujujetej so jako hódne žórto k pěstowanju wosobinskeje pobožnosće. Wuběrk bibliskich słowow (čo. 368–378) wšak je přewažnje z tekstami Noweho zakonja zestajeny. Rjenje by było, by-li so tam husćišo Stary zakon wužiwał. Samsne plaći za hesla mjez kěrlušemi, hdžež so Stary testament jenož w formje psalmow jewi.

Jasnje pokazuje so w Spěwarskich lutherske herbstwo. Mały katechizm a Augsburgske wuznaće (čo. 401–407) móžetej k rozestajenju ze zakładami wěry přinošować. Přidawk nowšich zwjazowacych tekstow našeje cyrkwy kaž „Teologiske wjasnjenje Barmenskeje synody“ (1934) abo ekumenisce wusměřjena „Leuenbergaska konkordija“ (1973) by Spěwarske zawěšće wobohać.

Rjenje je, zo wobsahuja Spěwarske tež cyle praktiske informacije wokoło cyrkwinskeho léta a liturgiskich barbow (čo. 349 a 350). Wosebje zajimawe su zapis dotal-

nych serbskich ewangelskich spěwarskich a dalšich kěrlušowych zběrkow kaž tež informacije k serbskim kěrlušerjam (čo. 408 a 409). To pokazuje na to, zo steja nowe Spěwarske w dołhej tradiciji. Derje, zo so tuta z načasnymi Spěwarskimi tež w 21. lěstotku dale wjedže!

Jadwiga Malinkowa, Lipsk

Z nowych Spěwarskich so kóždy wjeseli

Serbski wosadny zwjazk je wudał lětsa započatku smažnika w Ludowym nakładnistwje Domowina Spěwarske za ewangelskich Serbow. Hinak hač ewangelscy Delnjoserbja njejsu ewangelscy Hornjoserbja při tym finančnu podpěru dóstali jenož wot Załožby za serbski lud, ale tež wot swojeje krajneje cyrkwy. Z nowych Spěwarskich so kóždy ewangelski hornjoserbski křesćan wjeseli, ale tež kóždy herc, dokelž přeni raz wobsahuje zběrka kěrlušow nimo tekstow tež noty. Žadyn organist abo dirigent njedyrbi sej hižo noty bóh wě zwotkel wobstarać.

Na wobalce Spěwarskich widžiš Lutherowu róžu, štož je rjane znamjo toho, zo su ewangelscy Hornjoserbja lutherscy. Z 348 kěrlušemi ma kniha skoro tak wjele spěwow kaž delnjoserbske Duchowne kjarliže, kiž su wušli w léće 2007, ale njeje tak tołsta kaž tute. Bohudžak móže kóždy Hornjoserb lačonske pismo čitać. Tak njejsu trjebali teksty hišće raz w šwabachu wotčísćeć a Spěwarske su přiručniše.

Křesćanstwo je mjezynarodne. Tohodla njenamakamy w Spěwarskich jenož originalne hornjoserbske abo z němčiny přeložene kěrluše, ale tež teksty abo melodije Delnjoserbow, Čechow, z USA, Francoskeje, Tansanije, Israela, Jendželskeje a z dalšich krajow. Mjez kěrlušemi njemóžeš jenož modlenja, bibliske citaty abo psalmy čitać, ale tež mysle znatych basnikow, wažnych wosobinow cyrkwy a serbske přisłowa. To spožča Spěwarskim swójski raz. Přidate su knize liturgija, porjad cyrkwinskeho léta, zapis kěrlušow a jich awtorow, psalmy, modlitwy, Mały katechizm Martina Luthera kaž tež Japoštofske a Nicenske wěrywuznaće a Augsburgske wuznaće, kotrež je napisał Philipp Melanchthon a kotrež je zakład ewangelskeho křesćanstwa. Samo strona z rozkładowanjom liturgiskich barbow njepobrachuje.

Džak słuša Serbskemu superintendentej Janej Malinkej jako zestajerj a wšem, kiž su so léta dołho wo Spěwarske za ewangelskich Serbow prócowali. Z tym su k tomu přinošowali, zo mamy nětko dalši kamjeń za dom pod hesłom Jana Kiliana: „Serbja, zachowajće swěru svojich wótcow rěč a wěru.“

Bernd Pittkunings, Dešno

Dalše wohtłosy na nowe Spěwarske wozjewimy w přichodnym čisle.

Nimo cyrkwiniskich zastupjerjow wupřachu k wudaću nowych Spěwarskich na cyrkwiniskim dnju zbožo (wot horjeka dele): farar n w. Jaromír Strádal z českých Očelic, architekt Hanuš Härtel z Prahi, Budyski měščanosta Christian Schramm, předsyda Domowiny Jan Nuk a předsyda SET Měrcin Wirth.

Fota: J. Mačij

Powučenju, pozbudženju a křescánskej wěrje služilo

Před sto lětami Serbske ewangelske towarstwo we Wochozach založili

Na založenju Domowiny 13. oktobra 1912 we Wojerecach wobdźělišće so jako jeničkej z Rózborkskeho wokrjesa serbskej towarstwje z Wochoz. Předsydu Serbskeho ewangelskeho towarstwa we Wochozach, fararja Bogumila Šwjela, wuzwolichu na městopředsydu třěšneho zwjazka. Šwjela sam bě za njón poetiske mjeno za domiznu namjetował, wšako słowo Domowina „so wot Budestec hač do Bórkowow derje zrozumi“. Wochožanski farar rozložil delegatam zasady a nadawki noweho serbskeho zwjazka. Druhi Wochožanski delegat we Wojerecach bě bur Juro Laduš-Kučik, předsyda nalutowarnje wsy.

Přiběracy němski wliw

1. adwenta lěta 1908 přińdže 35lětny delnjoserbski duchowny Bogumił Šwjela do Wochoz a bu w přitomnosći patrona Adolfa hrabje von Arnima-Mužakowskeho jako farar swjatočnje zapokazany. Wosadže přislušaču jenož Wochozy, Čelno ze swójskej tykowanej cyrkwy, Sprjowje z kapałku z kładžiteho drjewja a wot l. 1888 cyła wjes Hamor. Dr. Arnošt Muka běše 1884 mjez 392 Wochožanami jeničce němskeho hajnika a jednu, tež serbsce rěčacu Němcowku zwěšćil. W Sprjowjach bě tehdy 128 jeno serbskich wjesnjawow a jeničce w Čelnom bě 21 Němcow mjez 216 wobydlerjemi.

Młode Wochožanki pak započachu swoju krasnu serbsku narodnu drastu wotpožeć. Němski kantor Hermann Wieder bě hižo wot lěta 1883 w šuli nimale jenož němsce wučil a šulerkam „strowotnych přičin dla“ nošenje hawbičkow k narodnej drasće zakazał. Wot hole wobdatu wosadnu wjes zwjazowaše wot spočatka 20. lěstotka šoseja z Budyšinom a z industrijowym sydlišćom Běta Woda, dokal nětko wulka ličba Wochožanow do škleńčernjow a do brunicoweje jamy na džěto chodžeše. Prazu běše wyšnosť hižo kónc 19. lěstotka „mylenja zjawneho porjada dla“ zakazała a 1902 přestachu Wochožanske holcy z jutrownym spěwanjom. Němski wliw a moderne wašnje žiwjenja mócnje přiběraše.

Farar Šwjela založer

Farar Šwjela spyta ze wšej moci tomu zadžěwać a serbstwo a maćeršćinu Wochožanow ze swojoraznym hornjoserbskim dialektom zachować. Wliw duchowneho na pobožnych wosadnych bě wulki a tuž so jemu poradzi, zaso nałožk jutrowneho spěwanja wožiwić. Zo by so serbstwo mjez wosadnymi skrućilo, prócowaše so Šwjela wo založenje serbskeho towarstwa. Wón přeprosoy tohodla zapóstanca Sakskeho

krajneho sejma Arnošta Barta na přednošk wo narodnych prašenjach do Wochoz. Brězyncanski překupc Bart měješe dobre mjeno mjez Wochožanami, wšako tući po puću ze swojimi tworami na Budyški hermanck často w jeho wsy abo w susodnej Delnjeje Hórce přenocowachu. Ni mo toho Wochoženjo tež w Brězyncy a wokolinje Łuki wotnajachu, dokelž doma žane njemějachu. Arnošt Bart Wochožanow, Čelnjanow a Sprjowjanow tak za narodne naležnosće zahori, zo zwola farar Šwjela za njedźelu, 25. septembra 1910, popołdnu wosadnych na založenje serbskeho towarstwa do Domašec hosćenca.

„Towarstwo ma služić powučenju a pozbudženju, ma podawać dobre rady w hospodarskich prašenjach, křescánsku ewangelsku wěru pohłubšić a lubosć k domizniskej zemi a k serbskej maćeršćinje zbudźić.“ Tutón zaměr zapisa farar Šwjela do založeniskeho protokola. Po dokładnym wuradžowanju schwali 20 přitomnych wustawki Serbskeho ewangelskeho towarstwa we Wochozach. 16 přěnich sobustawow so zapisa. Tole běchu šewc Laduš, Juro Laduš-Kučik, Jurij Laduš-Rak, Jan Laduš-Melcher, Jan Laduš, Jurij Laduš-Remšel, Gustaw Laduš-Kučik, Jan Laduš-Nakónc, Jurij Měto-Jordan, Jan Petrik-Kambor, Jan Petrik-Kubo a Jan Handrak z wosadneje wsy kaž tež Jan Kětan, Maks Wěrik a Maks Krawc z Čelnoho. Woni wuzwolichu fararja Šwjela za předsydu towarstwa. Na přěnjú stronu protokolneje knihy zapisa Šwjela: „Z Bohom. Bohu k česći – Serbam k wužitku!“

Lěto po založenju ličeše towarstwo 32 sobustawow a kónc lěta 1912 měješe hižo 48 člonow z Wochoz, Čelnoho, Sprjowjow a Hamora. Kantorej Alfredeje Brukej, kotryž z Łaza pochadžeše a wot 1885 hač do 1928 we Wochozach wučerješe, dowěrjachu dirigentstwo nowowutworjeneho měšaneho chóra towarstwa, w kotrymž wosebje młodži wjesnjeno sobu spěwachu. Přewšo derje wopytany běše w léce 1912 přednošk němskeho ludowědnika Willibalda von Schulenburga před člonami towarstwa a dalšimi Serbami, samo z bliskeho Rychwałda. Němski zemjan namotwješe serbskich holanow, sej swoju maćeršćinu wažić, so w njej wudospoňjeć a ju swojim džěćom a wnučkam dale posrědkować.

Šwjelowe zaměrne spěchowanje serbstwa a jeho sylny angažement w Domowinje so hrabi von Arnimej njespodobaše. Patron tuž fararja nuzowaše wosadu wopušćić. 1. junija 1913 wróći so Bogumił Šwjela zaso do Delnjeje Łužicy. Na jeho skutkowanje we Wochozach dopomina wopomjatna tafla při cyrkwi, kotraž bu 27. junija 1999 na 53. serbskim cyrkwiniskim dnju wotkryta.

Wobšěrne skutkowanje

Po wotchadže fararja Šwjela wuzwolichu člonajo towarstwa bura a ludoweho pěsnerja Jura Laduša-Kučika za noweho předsydu. Tutón wukonješe tutu funkciju dwaceći lět z wulkej swěru a zasadženjom. Po třilětnjej wakancy přińdže 1916 němski duchowny Měrćin Bahr z Berlina, kotryž bě do toho jako misionar skutkował, jako farar do Wochoz. Wón zahori so za serbstwo, nawukny spěšnje a derje serbsku rěč. Farar Bahr nawjedowaše wjele lět swěrnje chór a dopisowaše hdys a hdys tež do serbskich časopisow a do protyki Předženak. Jeho zasadžowanja za serbstwo dla nuzowachu jeho nacije 1936, dočasne so na wuměnk podać, wosadu wopušćić a so do Berlina wrócić.

Wochožanske towarstwo rozrosće na nimale sto sobustawow. Kóždolětnje wotmě swoju hłownu zhromadźiznu a zymski swjedžen z poskićenjemi chóra a lajskeje dźiwadłoweje skupiny młodostnych a z rejemi. W běhu lěta so hišće dalše serbske wječorki přidružichu, na kotrychž tež towarstwa z Łaza, Delnjeho Wujězda, Mina-kała a Slepoho kulturne programy poskićachu. Wochožanski chór a lajscy dźiwadźelnicy wuhotowachu w susodnym Čelnom wječorki a předstajachu so tohorunja druhdže. Prawdłownje zeńdžechu so člonajo na zhromadźizny a přednoški wo narodnych naležnosćach, wo tužiskej domiznje, wo ratarskich prašenjach a wo pčolarstwje. Towarstwo měješe tež knihownju ze sto serbskimi knihami. Jeho člonajo dojdžechu sej na Domowinske zlěty, na přikład do Chwaćić, Kulowa, Bukec a Rakec kaž tež 1931 na wotkryće pomnika za Handrija Zejlerja we Łazu, za kotryž towarstwo tež pjenjezy składowaše.

Rozpušćenje 1933

Swětowa hospodarska kriza wot lěta 1929 a wosebje přiběracy wliw nacijow wuskutkowaše so negatiwnje na towarstwo. Ličba sobustawow woteběraše. 1930 jenož hišće 28 člonow swoje přinoški zaplaći. Po nastupje knježerstwa nacijow 1933 so ščuwańca na towarstwo jara zesylni. Na swojim poslednim schadžowanju 29. oktobra 1933 člonajo Serbske ewangelske towarstwo we Wochozach rozpušćichu. Juro Laduš-Kučik a jeho swójbni zachowachu po zakazu Domowiny 1937 na swojim statoku wjetši skad serbskich knihow a časopisow z Budyšina před zničěnjom. Hižo nazymu 1945 Serbja we Wochozach Domowinsku skupinu jako naslědnicu towarstwa založichu, kotraž hač donětko skutkuje.

Manfred Laduš

W Americe namakane

Serbske nabožne knižki z lěta 1727

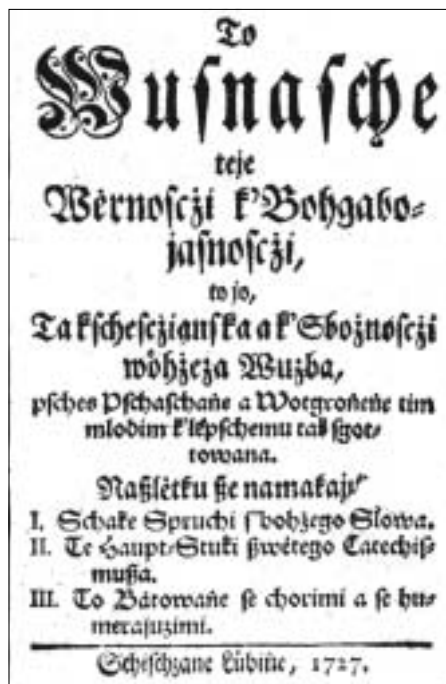
Starších delnjoserbskich knižkow njeje runje wulka syła. Čim zrudnišo, hdyž so jenički znaty exemplar wěsteho wudaća zhubi. To bě so kónc Druheje swětoweje wójny z knihu Abrahama Knježka (Kneschkiusa) stało. Čiśc z mjenom *Compendium Theologico-Vandalicum* z lěta 1727 naspomni Muka w zapisu žórtow swjeho wulkeho słownika, hdžež zdobom připisa: „Jenički ex. w Ponichowej knihowni“.

W lěće 2003 pytach w zwisku ze swojim magisterskim džětom za tutymi knižkami, njemóžach pak je namakać. Muce znaty jenički exemplar bě so kaž wjetši džěl wobstatka Ponichoweje knihownje w šmjatach wójny zhubił.

Njedawno zdžěli mi kolegina dr. Sonja Wólkowa, zo je storčila w knize *Album Academiae Witebergensis* na zapis *Kneschke Abraham, Lauta Misnicus*, štož drje pokazuje na jeho pochod z Łutow mjez Wojerecami a Złym Komorowom, kotraž słušachu woprawdže něhdy raz do Mišnjanskeho knjejestwa. To bě mi nastork, hišće raz za spisom slědźić. Skerje připadnje jón woprawdže namakach:

W lěće 1901 wumrě w Berlinje Karl Weinhold, znaty germanist, kotryž zawostaji nahladnu biblioteku z nimale 9000 zwjazkami. Tři lěta po jeho smjerći předa jeho žona knihownju Kaliforniskej uniwersiće w Berkeleyju, kotraž kupi ju z financelnej podpěru wěsteho Johna D. Spreckelsa ze San Franciscy. Cyła zběrka přědnje 1905 doskónčnje do wobstatka biblioteki tamnišeje wotnožki za němčinu. W lěće 1907 wuda lektor němčiny Pinger katalog přěnich wudaćow a rědkich knihow Weinholdoweje knihownje, a to pod mjenom *A list*

of first editions and other rare books in the Weinhold library. Tutu knihu su nedawno z pomocu projekta Google Book Search digitalizěrowali a w interneće wozjewili. Tuž bě móžno katalog z ličakom přepytac a zwěsćić, zo bě něhdy mjez

Titulne łopjeno wot Abrahama Knježka w lěće 1727 wudateje knihi Repro: SI

drohoćinkami knižneje zběrki Berlinskeho germanista tež exemplar Knježkowych knižkow. Hnydom wobročich so na uniwersitnu knihownju w Berkeleyju a so woprašach, hač maja tam Weinholdowu biblioteku hišće w swojim wobstatku a hač

je mjez tutymi knihami tež pytaný serbski čiśc. Wotmołwa z Ameriki dóndže jenož něšto hodzin pozdžišo z e-mailku: *We have the volume* (mamy tón zwjazk). Potom džěše wšo spěšnje: Bibliotekarojo w Kaliforniskej zhotowichu mikrofilm, kotryž je nětko w Serbskim kulturnym archiwje w Budyšinje přistupny.

Knižki wobsahuja po wobšěrnym laćonskim zawodže 513 serbskorěčnych prašenjow wo křesćanskim žiwjenju z wotpowědnymi wotmołwami (str. 17–116). Na to slěduje tematiski wobsahowy přehlad tutych prašenjow (str. 117–119). Po tym namaka so paralelne němske a serbske rozwučowanje, kak hodželi so ludžo, kotřiž chcedza k spowědźi abo Božemu blidu hić, wo mjenowanych prašenjach eksaminěrować (str. 120–131). Po pródnej stronje 132 sčěhuja bibliske citaty (str. 133–141) kaž tež – zdžela rymowane – tróštne słowa we wšelakej zrudobje (str. 142–148), k Božej chwalebje (str. 148–150) a za nakazanje (str. 150–152). Tomu přidruža so „Te Hauptstucki swětogy Catechismusa“ (str. 153–162). Slěduja modlitwy z chorymi a mrějacyimi (str. 163–180, z toho 164–166 laćonsce) a němski register wužiwaných bibliskich a dalšich citatow (str. 181–186). Kniha kónči so na str. 187 z aaronitiskim žohnowanjom a krótkim laćonskim přepisom čitarje, čemuž přizamknu so jenož hišće errata (str. 188).

Hladajo na to, zo je nětko namakany exemplar Knježkowych delnjoserbskich knihow hižo 1905 do Kaliforniskeje přišoł, njemóže so wězo wo Muce znaty exemplar z Ponichoweje knihownje jednać. Tutón wostanje dale zhubjeny. Namakanje dalšeho eksemplara pak pokaza, zo přiběra z digitalizaciju tekstow a bibliotekowych katalogow šansa, wuslědźić tajke a podobne drohoćinki po cyłym swěće.

Fabian Kaulfürst

Łódź „HMS Investigator“ namakana

Kónc julija rozprawjachu mjezynarodne medije kaž BBC a wulke kanadske nowiny (w Němskej tež Spiegel, Focus, Die Welt, Süddeutsche Zeitung) skoro euforisce wo

wotkryću kanadiskich archeologow: Łódź „HMS Investigator“ namakana! Jedna so wo wonu łódź, na kotrejž bě so serbski misionar Jan Awgust Měrcink jako tołmačer

„HMS Investigator“ w strašnym položěnju Repro: A. Frencl

za eskimowske rěče na ekspediciji do Sewjerneho polarneho morja 1850–1854 wobdžělił. Po tym zo bě łódź tři dołhe zymy do lodu zatłusnjena byla, su ju dyrbjeli wopušić a łódź so w lodowym morju podnuri. Wobsadka łódže pak bě přěnja byla, kotraž je w stawiznach wotkrywanja našeje zemje tak mjenowanu Sewjerozapadnu pasažu mjez Alasku a Grönlandskej přeprěčila. Alfons Frencl je dyrdomdejskej jězbje łódže „HMS Investigator“ dokoławokoło swěta na slědach serbskeho krajan na příklad w Feuerlandskej na samym kóncu Južneje Ameriki, w Honolulu na hawaiiskich kupach, na Alasce při pobjrjohach lodowego morja a skónčnje w Grönlandskej sčěhował a wo tym w knihach *Serbske puće do swěta*, *Am Horizont die Welt* kaž tež *Lausitz grenzenlos* pisał a mjez druhim tež na schadžowanju Serbskeho ewangelskeho towarstwa w lěće 2005 w Małym Wjelkowje přednošował. **PB**

Swójbny swjedžen we Wuježku

Sobotu, 14. awgusta, bě Serbske ewangeliske towarstwo zaso na swójbne pućowanje do Wuježka přeprasyło. Planowane bě pućowanje na Bubnik. Bohužel dyrbeše wone dešća dla wupadnyc. Přiwšěm poda so tójšto młodych a starsich ludźi na zažnym popołdnu na Pawlikec/Dejkec statok, zo bychu tam z kofejom a tykancom zetkanje zahajili.

Pomału so ławki pjelnjachu a do spočatka nutrnosće móžachmy Slepjanske kantorki we Wuježku powitać. Z kěrlušom „Pój, wutroba, a wjesel so“ zahaji so nutrnosć ze superintendentantom Janom Malinkom. Kěrluš hodžeše so jara derje k tuchwilnej

byće a traće tu na zemi džakowac a z přirodu w měrje žiwi być. Najwjetše bohatstwo čłowjeka je měr na swěće a w swójbach. W słowach ze Swjateho pisma, předčitanych wot Sofije Bejmacek, rěkaše „Nětk džakujće so wšitcy Bohu, kiž wulke wěcy čini na wšitkich stronach ...“ Z kěrlušom „Hewenu šalom alejchem – Přejemy pokoj wšěm ludam“ w pjec rěčach so nutrnosć skónči.

Kantorki wuhotowachu na to spodobny program ze znatymi a mjenje znatymi pjesnjemi. Słónco so předrě a naladu na dworje přispørješe. Mjez spěwami rozkladowachu hosćo ze srjedźneje Łužicy rozdžěle

Slepjanske kantorki zawjeselichu přítomnych z lóštnymi spěwami.

situaciji powodzenja w blišej wokolnje. Jenož zhromadnje z Božej stwórby móže čłowjek wobstać a žiwi być, praji farar Malink w swojim předowanju. Tež we Wuježku samym njeběchu škody wulkeje wody přewidzeć. Wosebje mamy so Bohej za

Z wohenja na zahrodze mějachu džěci swoje wjeselo.

Fóce: E. Sprigade

jednotliwych wariantow Slepjanskeje drasty. Kantorki běchu rozdžělnu drastu woblečenu. Zastupjene běchu swjedženska drasta, wuchodźowanska drasta, drasta na kwas přepróšeneje žony abo tež drasta njewjesćinskeje maćerje. Jako žadnostku pokazachu drastu, kotruž hotowachu so holcy přenju njedželu po konfirmaciji. Samo mału hólčacu klanku mějachu sobu. Hólcy do třoch lět nošachu w prjedawšich časach sukničku, módre cholowčki a kapičku – kaž holcy, ale z módrym bantom. Tak móžeše kóždy spóznać, zo bě to hólč. Dokelž měješe jedna z Kantorkow narodniny, zaspěwachmy jej trójnu sławu.

Mjeztym so hižo woheń paleše, nad čimž so wosebje džěci wjeselachu. Móžachu sej při wohenju slódko čěsto pjec. Bifej w bróžni běchu pilni pomocnicy natwarili a kołbaski so na grilu pražachu. Při rozmowje ze slódkaj jedžu, rjanym spěwom a z dobrej kapku so zetkanje spěšnje miny.

Škoda, zo bě lětsa mjenje ludźi do Wuježka přišlo. Zaležeše to cyle wěsće na wjedrje. Někotři mějachu doma tež škodu wulkeje wody dla. Wšitcy pak chcemy so po tutym puću Krygarjec swójbje džakowac, kotraž zetkanje kóžde lěto perfektnje organizuje. Rjenje by było, by-li so tuta tradicija dale wjedła a dalšich zajimcow přiwabiła!

Manja Bujnowska

Nieubrowa modlitwa letisce

W zašłych číslach Pomhaj Bóh běše Nieubrowa modlitwa we wšelakich rěčach wotčísćana. Dokelž běch njedawno dlěši čas w Letiskej, chcych wědžeć, hač eksistuje tež letiski přeložk. Po dlěšim pytanju namakach jón w interneće. Modlitwa přispisuje so w Letiskej husto ameriskemu spisowacelej Kurtej Vonnegutej.

**Dievs, dod man wěsu prātu pieņem
visu, ko nespěju ietekmět,
spěku ietekmět visu, ko spěju,
un gudribu vienmēr atškirt vienu
no otra!**

Madlena Malinkec

Dwurěčne kemše w Złym Komorowje

Na njedželnim popołdnu, 15. awgusta, swječachu w tudyšej Serbskej cyrkwi delnjoserbsko-němske kemše. Něhdže 60 kemšerjow z wosady a dalšich kónčin srjedźneje a Delnjeje Łužicy so wobdžěli. Předowanje na psalm 66,20 měješe farar n. w. Dieter Schütt ze Žylowa. Wosadni dujerjo kemše hudźbnje wobrubichu.

Na přewjedženju dwurěčneje Božej služby ma wosebitu zaslůžbu 65lětny inženjer na wuměnk a aktiwny Złokomorowski wosadny Günter Paulisch, kotryž sam hižo něšto lět intensiwnje delnjoserbsce wuknje a so husto na serbskich zarjadowanjach w Delnjeje Łužicy wobdžěli. Skupina „Serbska namša“ je jeho namjet podpěrowała a zhromadnje z wosadnym fararjom Manfredom Schwarzom kemše zarjadowała. Srjedu do toho wotewrěchu w samsnym twarjenju wustajeńcu wo Serbach w Delnjeje Łužicy a dalšu wo lońšim 300lětnym jubileju přeložka Noweho zakonja do delnjoserbsčiny. Prawidłowne serbske kemše w Złym Komorowje su před něhdže 130 lětami zašli.

T.M.

Złokomorowski farar Schwarze a farar Schütt ze Žylowa (wotlěwa) swječeštaj dwurěčne kemše.

Foto: D. Šejcowa

Powěšće

Dróha w Dresden-Dobritz. Wona rěkaše prjedy Wendenstraße a je 1907 založena. Mjeno je dopomnjenka na serbsku zańdženosc wjeski Dobrecy. Foto: J. Malink

Lipsk. Ze swjedženjom rozžohnowachu so sobotu, 24. julija, Lipščanscy serbscy studenća ze swojim internatom na Bornaiskej 198b, kotryž bě w minjenych lětdžesatkach był generacijam serbskich studowacych nachwilna domizna. K zakónčenju swjećachu nježdělu nyšpor z katolskim fararjom Křesćanom Grubertom z Magdeburga. Swój nowy internat změja serbscy studenća wot noweho studijnego lěta na Arna Nitzschowej na juhowuchodźe Lipska.

Drježdźany. Němski ewangelski cyrkwinski džeń a Drježdźanska Cyrkwe našeje Knjenje zahajištej 29. julija rjad zhromadnych nutrnoscow „Dobra poł hodźina“. K wotewrjenju porěča sakski ministerski prezident Stanisław Tilich. Wón namoŕnješe cyrkwe, so aktiwne na towaršnostnym žiwjenju wobdźeleć a sobu zamofwitosć za wuwicě w našim kraju přewzać. Nutrnosće služa přihotej 33. Němskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja, kotryž wotměje so spočatk junija 2011 w Drježdźanach.

Budyšin. Po tradiciji zhromadźichu so šulerjo Serbskeje srjedźneje šule Budyšin 9. awgusta w Michałskej cyrkwi, zo bychy sej na spočatku šulskeho lěta žohnowanje wuprosyli. Zaklinčachu serbske a němske młodźinske kěrlušy. Šuler Franc Bundschuh woprašaja so šulerjow za jich darami. Jedyn z nich zahudźi na to na swojej trompečce. W předowanju wuzběhny superinten-

dent Malink, zo ma kóždy dary, zo služi šula tež k temu, tute wotkryć a je zasadzić za blišeho a k česći Boha. Tachantski farar Šćapan prošeše wo žohnowanje za nowe šulske lěto.

Rakecy. Do noweho 5. lětnika tudyšeje ewangelskeje srjedźneje šule swj. Pawoła zastupi lětsa 27 šulerkow a šulerjow. W 6. lětniku wuknje 25 dźěć. Na šuli wuwučuje 16 wučerjow. Jako nowy direktor je Markus Henninger powołany.

Huska. Z nowym šulskim lětom přewza Thaddäus Franke nawodnistwo gymnazija w tudyšim ewangelskim šulskim centrumje. Gymnazij ma w 11. a 12. lětniku dohromady 15 šulerkow a šulerjow. Do 5. lětnika srjedźneje šule je 54 dźěć zastupiło, kotrež so w dwěmaj rjadownjomaj wuwučuja.

Budyšin. Předsydstwo SET wuradźowaše 17. awgusta w Budyšinje. Po nowowudaću Spěwarskich je trěbne, za nowe kěrlušy wosebity zešiwk ze sadźbami za pozawnowe chóry přihotować. Termin za serbski cyrkwinski džeń 2011 2. a 3. julija w Slepom so wobkrući. Za wudaće delnjoserbskich perikopow schwalichu financielnu podpěru sto eurow. Lětuša sobustawska zhromadźizna budže 31. oktobra w Šerachowym domje w Budyšinku.

Dary

W juliju je so darilo za džeń z dźěćimi Serbskeho ewangelskeho towarstwa 50 eurow a za Pomhaj Bóh 42 eurow a 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 150 lěty, 28. septembra 1860, narodži so ludowy kěrlušer **Jan Wićaz** (Johann Lehmann) do serbskeje kublerskeje swójby we Wujězdze pola Ketlic. W ródnej wsy wopyta ludowu šulu, do Ketlic chodžeše na paćersku wučbu a bu tam konfirměrowany. Jan Wićaz njeje so woženil a hospodarsce zesamostatnił. Čas žiwjenja je w ratarstwe pola swójbných džeń, najprjedy wjele lět pola staršeju we Wujězdze, wot 1908 pola sotry w Rodecach a po jeje smjerći pola dalšeje sotry, Hany Marje Mjerwineje, we Wulkim Dažinje. Jeho sotra bě mać a Jan Wićaz potajkim wuj znateho Bukečanskeho fararja a přerjeho serbskeho superintendenta Gustawa Mjerwy. Pódlu ratarskeho džeńa pěsnješe Jan Wićaz na nježdělach a dohlích zymskich wječorach serbske kěrlušy, a to nic jenož skladnostnje, ale zasobu a we wulkim mnóstwje. Po zwěsćenju Oty Wićaza je wjele stow serbskich kěrlušow a basnjow z dohromady wjele tysac štučkami pisał. Wjele z nich je w Pomhaj Bóh a w Serbskich Nowinach wozjewjenych. W spěwarskich z lěta 1930/1931 a tež w lětsa wušłych nowych Spěwarskich namakamy z jeho pjera křćenski kěrluš „Tebi, Knježe Jezuso“. Jan Wićaz zemřě 6. meje 1941 w Dažinje a bu w Ketlicach pochowany. Jeho row tam njeje zdźeržany. T.M.

Přeprašujemy

W septembru wusyla so ewangelske „Słowo k dnjej“ w serbskim rozhłosu.

- 05.09. 14. nježdela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za dźěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 11.09. sobota**
15.00 wosadne popołdne w Drježdźanach w cyrkwi swj. Jozefa na Rehefeldskej (farar Nawka)
- 12.09. 15. nježdela po swjatej Trojicy**
10.00 serbsko-nimska namša we Wětošowje
15.00 poswjećenje stołpa we Wuricach
- 19.09. 16. nježdela po swjatej Trojicy**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
14.30 wosadne popołdne w Slepom (sup. Malink)
- 20.09. pónđzela**
15.00 wosadne popołdne w Malešecach (sup. Malink)
- 21.09. wutora**
14.00 wosadne popołdne w Minakale (sup. Malink)
- 25.09. sobota**
18.00 serbska nutrnosć na Njepilic statoku w Rownom (M. Hermaš)
- 26.09. 17. nježdela po swjatej Trojicy**
14.00 kemše w Njeswaćidle z wosadnym popołdnjom (sup. Malink)
- 03.10. 18. nježdela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje z Božim wotkazanjom w Michałskej z kemšemi za dźěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.